

2. CERNEAVSCHI, V., STRATAN, V. *Contribuții psiho-pedagogice în formarea culturii muncii la elevii cu dizabilități mintale*. Universitatea Pedagogică de Stat "Ion Creangă" din Chișinău. Chișinău: Garomont-Studio, 2021. 244 p. ISBN 978-9975-3505-1-8.
3. GONCEARUC, S. *Autocontrolul în procesul educației tehnologice la elevii cu deficiențe auditive*. Teză de doctor în pedagogie. Chișinău, 1993. 129 p.
4. RAILEANU, A. *Formarea culturii muncii la elevii cu deficiențe psihofizice-condiția de integrare*. În: Integrarea școlară și socială a copiilor cu cerințe speciale. Simpozionul internațional. Chișinău, 1998. 264 p.
5. SIMA, I. *Psihopedagogie specială. Studii și cercetări*. Vol. I. București: Ed. Didactică și Pedagogică, 1998. 234 p. ISBN 973-30-5058-X. ISBN 973-30-5058-x
6. АТУТОВ П.Р., ПОЛЯКОВ, В.А. *Формировать у молодежи трудовой образ жизни*. В: Сов. пед., 1989, № 3, с. 3-10.
7. БАТЬШЕВ, С.Я. *Трудовая подготовка школьников: Вопросы теории и методики*. Москва: Педагогика, 1981. 192 с.
8. МИЛЕРЯН, Е.А. *Психология формирования общетрудовых умений*. Москва: Педагогика, 1973.
9. СТРАТАН, В.С. *Особенности анализа образца изделия умственно отсталыми первоклассниками*. В: Дефектология, 1987, №6.
10. СТРУМАНСКИЙ, В.П. *Формирование политехнических умений и навыков культуры труда учащихся средних специальных школ*. Автореф. дисс. канд. пед. наук. Киев, 1982. 13 с.
11. ХАМБЛИН, Д. *Формирование учебных навыков*. Москва: Педагогика, 1986. с. 28-29.
12. ЧЕБЫШЕВА, В.В. *Психология трудового обучения*. Методическое пособие для средних ПТУ. Москва: Высшая школа, 1983. 239 с.

TERAPIA SNOEZELLEN ÎN RECUPERAREA COPILOR CU DIZABILITĂȚI

SNOEZELLEN THERAPY IN THE RECOVERY OF CHILDREN WITH DISABILITIES

*Ecaterina Zubenschi, dr., conf. univ.,
UPS „Ion Creangă” din Chișinău*

*Ecaterina Zubenschi, PhD, associate professor,
"Ion Creanga" SPU, Chisinau
ORCID: 0000-0002-1822-7460*

CZU: 376.3/4

DOI: 10.46728/c.v1.25-03-2022.p213-223

Abstract

Snoezelen therapy is intended for all people, children with SEN and the elderly who need mental relaxation or pleasurable sensations, training and exploration. Snoezelen therapy is a less common therapy in the Republic of Moldova. This therapy is instituted mostly in the capital and in some large cities of the republic. Snoezelen therapy creates a secure environment and a state of calm by encouraging the child with disabilities to explore and discover for himself what he enjoys, thus creating his well-being, provoking his desire to interact with peers, to share his feelings. enjoy or quietly explore the unknown.

Key-words: Snoezelen, Snoezelen equipment, beneficiaries, therapies, Snoezelen effects

1. Conceptul Snoezelen.

Cuvântul “Snoezelen” este o combinație de două cuvinte olandeze: ”snuffelen” - a explora, adulmeca și ”doezelen”, a dormi, a te relaxa, a moțâi.

Conceptul “**Snoezelen** sau spații multi-senzoriale” a fost introdus în anii 1970, de către terapeutii Jan Hulsegger și Ad Verheul, din cadrul institutului De Hartenberg din Olanda. Autorii conceptului au organizat cu ocazia târgului anual de vară al institutului, un cort experimental, înfrumusețat cu diverși stimuli: camere întunecate, ventilatoare care fluturau fâșii de hârtie, oglinzi, cerneală amestecată cu apă și proiectată pe un ecran, ghirlande de luminițe, piscine cu mingiuțe, căpiță de fân, hamace, instrumente muzicale, obiecte tactile, sticle cu arome, diverse produse alimentare pentru a fi gustate etc. Încăperile cortului experimental au primit o acceptare deosebită din partea vizitatorilor, fiind înțeles ca un local de relaxare.

La început exista o gama redusă de produse care puteau fi folosite în amenajarea camerei Snoezelen. Odată cu instituirea firmei englezești ROMPA International, s-au dezvoltat o gamă largă de echipamente speciale și produse Snoezelen, de marcă ROMPA.

Inițial, camerele Snoezelen, au fost destinate persoanelor cu dizabilități intelectuale severe, cu tulburări senzoriale multiple, în scop de relaxare și recreere, fără elemente terapeutice sau supraveghere, reprezentând și o resursă motivantă pentru comunicare, empatie și diferite activități, solicitate. Abordarea conceptului Snoezelen de către creatorii Hulsegger și Verheul (1987), era centrată pe comunicarea cu clientul fără prejudecăți, fără un program prestabilit sau sarcini de realizat. Lipsa presiunii pentru a îndeplini careva activități sau performa ceva, oferea posibilitatea clienților de a reacționa și răspunde la stimuli senzoriali, relaxându-se cu ajutorul mediului oferit la dispoziție. Mediul securizat creat și starea de liniște impulsiona clientul să exploreze și să descopere singur ce anume îl bucura, creîndu-i astfel starea de bine. În acurt timp, camerele Snoezelen au primit o răspândire largă[3].

Prima instituție amenajată cu echipamentele Snoezelen realizate de ROMPA a fost Whittington Hall din UK, care a devenit și un pionier în cercetarea Snoezelen.

Între anii 1980-1990, camerele Snoezelen, special amenajate, s-au răspândit în Belgia, Germania (peste 800 de camere), Danemarca, Norvegia, Elveția, Franța, Italia, Spania, Cehia, Polonia, Israel (160), Canada (500), USA (700), Australia, România și în alte țări ale lumii. Școlile pentru copii cu deficiență severă, din țările menționate, au camere Snoezelen. În țările menționate, camerele Snoezelen sunt amenajate în instituții preșcolare, școli speciale, școli generale, spitale, în maternități, centre pentru vârstnici și persoane cu deficiențe. Mediul Snoezelen, este perceput de către beneficiari, ca un loc interesant, relaxant, prietenos, securizat și ideal pentru recuperarea emoțională a persoanelor cu diverse dizabilități și a celor care au suferit operații, spitalizare sau proceduri medicale îndelungate [5].

Actualmente, camerele Snoezelen, încep să fie instituite și în Republica Moldova.

Obiectivele terapiei Snoezelen sunt de a îmbunătăți calitatea vieții și a stării mentale.

Obiectivele Snoezelen se centrează pe stimularea celor cinci simțuri, dezvoltarea și îmbunătățirea proceselor psihice, autonomiei, abilităților de comunicare, interacțiune și cooperare socială, promovând liniștea și relaxarea. **Scopul final** al terapiei Snoezelen este starea de bine.

2. Echipamentele Snoezelen

Tabelul 1. Echipamente de amenajarea a camerei Snoezelen. [6]

				
<p>Coloanele cu bule de aer multicolore – oferă senzații tactile și vizuale prin schimbarea culorilor, vibrația și mișcarea bulelor. Este un echipament care ajută pacientul se evadeze din realitate în lumea fanteziilor.</p>				
<p>Proiectoarele Snoezelen – au discuri cu diverse teme (foc, culori, viața subacvatică, altele) stimulează vizual iar prin mișcarea lentă ajută la relaxare și la concentrare</p>		<p>TEATRUL UMBRELOR</p> 		
<p>Ghrlean-de cu luminițe și Fibre optice – stimulare vizuală, tactilă.</p>				
	<p>Globul cu oglinzi – împrăștie pete de culoare pe pereți care se mișcă cu lentoare și creează relaxarea. Oferă o stimulare vizuală.</p>		<p>Patul cu apă și cu vibrații – oferă senzații tactile și vibrații pe întreg corpul, creând senzația pacientului întins pe el, că se află în siguranță și relaxat. Apa din pat vibrează la frecvențe joase ale muzicii și dă impresia că acestea intră în trup prin toți porii.</p>	
				
<p>Pat-leagăn, suspendat hamace:</p>				
<p>Covorul cu luminițe – oferă senzații vizuale foarte atrăgătoare. Ajută copiilor să se expună în fața celorlalți, să capete curaj în realizarea unor sarcini, dezvoltă stima de sine.</p>				

Mișcările bulelor de aer în apă îi fascinează pe micii pacienți.

Oglinda din jurul coloanei cu bule de aer, mărește spațiul oferind coloanei un ecou vizual. În fiecare fragment persoana se vede așa după cum se dorește singular sau multiplicat. Acest fapt îl uimește, devenind un joc de amuzament în care se include cu plăcere.

Coloana cu bulele de aer colorate îi intrigă și-i fascinează pe copii, vrăjindu-i să urmărească neobosit mișcări colorate ale bulelor de aer, fermecați de parcă s-ar afla într-un basm, percepând în liniște vibrațiile aproape imperceptibile. Neplăcerile și problemele cu care se confruntă rămân pentru o vreme dincolo de camera Snoezelen, făcând loc bucuriei și puterii imaginative.

Lumina e apă și cer, pământ și odihnă. Atmosfera de sărbătoare cheamă amintiri dorite. Copilul retrăiește Crăciunul pe care și-l dorește alături de cei dragi, într-o atmosferă lipsită de griji și de tristețe, capătând putere pentru a merge mai departe în viață.

Luminițele covorului par a fi un univers de spele, pierdute în întuneric, în sunetele muzicii clasice. Devine un spațiu imaginativ de călătorie, fericit și lipsit de probleme, creat după propriile dorințe.

Fibrele optice luminoase reprezintă una din cele mai mari bucurii. Copiii le atarnă de gât sau se înfășoară în ele și se pierd în culorile schimbătoare, multicolore. Luminițele fibrelor optice pot fi mutate cu mâna, steluțele luminoase se lasă manevrate. Cu un minim efort, copiii se scufundă în vis și uită unde se află. Aranjează minute în șir fibrele optice, răpiți de culoarea mereu schimbătoare pe care parcă ar vrea să o prindă și să o păstreze. Universul întreg se lasă împlânzit. Podeaua poate deveni un ocean mișcător.

Ochelarii magici ajută beneficiarii să vadă ce doresc, urmărind concentrați foarte atent fiecare schimbare de culori, fiecare licărire de lumină. Irealul devine posibil. A privi cu atenție un **caleidoscop**, înseamnă pentru clienți, a visa, a se concentra la jocul culorilor și a urmări figurile geometrice dezvoltându-le atenția și observația.

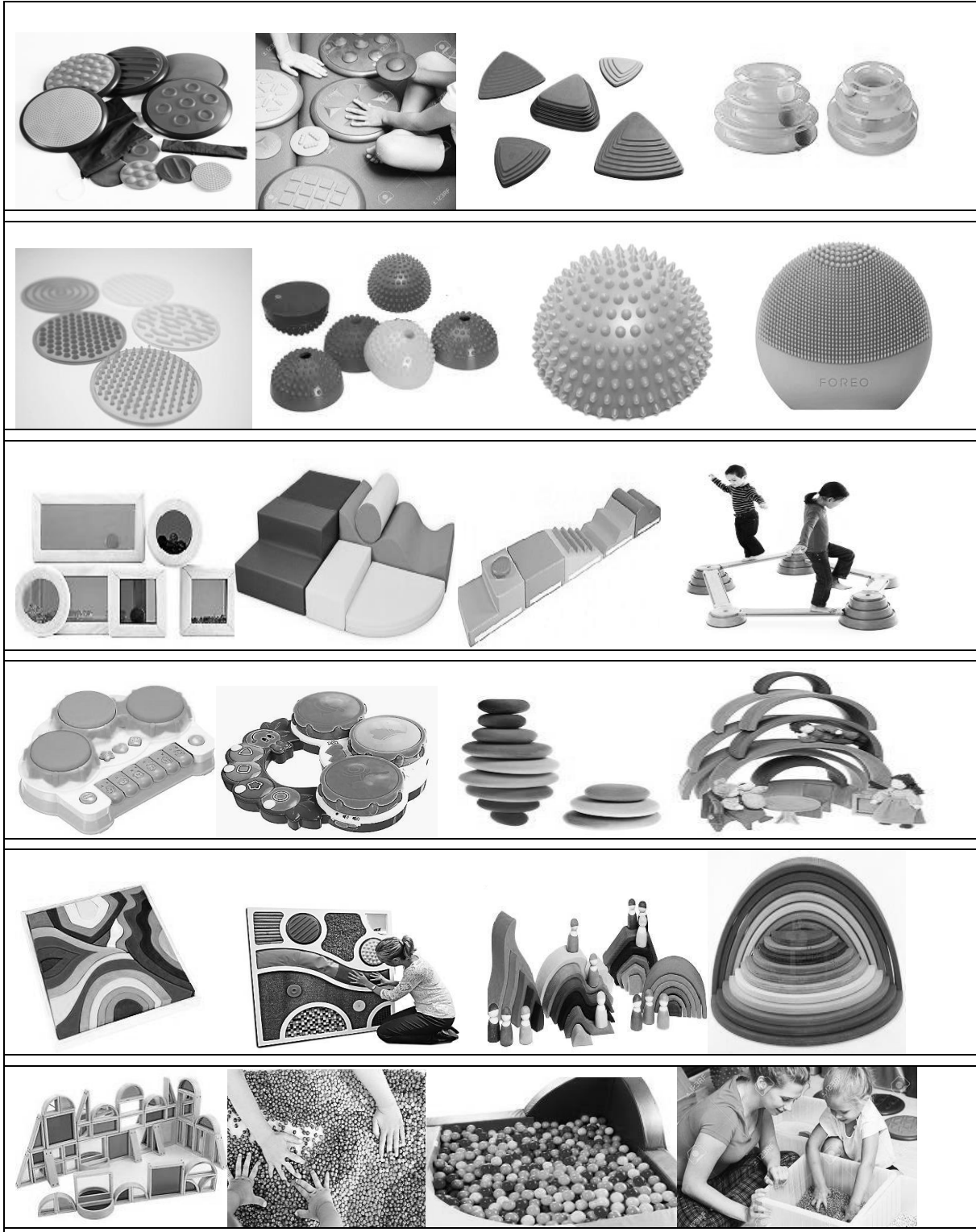
Prin **proiectoarele video** sunt activate diferite amintiri pozitive din viață. Filmulețele vizualizate, prin proiecțiile video, aduc amintiri, privind sărbătorile de iarnă, Crăciunului, jocul cu bulgării de zăpadă, sărbătorile de paști, de primăvară, odihna la mare, plămăbările prin pădure, mirosul ierbii, florilor multicolore, aniversările din sânul familiei, întâlnirile cu rudele, trezind dorințe pentru o viață activă.

Patul cu apă cu vibrațiile crează pacientului senzația că plutește pe mare cu o barcă. Beneficiarii stau liniștiți, cu pernuțele colorate sub cap, iar terapeutul îi leagă ușor, ajutându-i să vizualizeze o vacanță fermecată sau să uite de emoțiile, durerile de care suferă, savurând starea de bine. Pentru persoanele cu boli terminale, devine o ocazie de a experimenta senzații tentante, plăcute, lăsându-se legănați vibrațiile patului cu apă, ascultând “zgomotul valurilor”, concentrându-se la altceva decât durerea, neputința sau amărăciunea sufletească, savurând în liniște senzații pozitive. **Muzica** - se folosesc sunetele naturii, muzica clasică pentru relaxare profundă, care induce calmul. **Aromatizator** – cu aer rece, pot fi folosiți în sens solicitare a aromei preferate, arome care nu modifică proprietățile esențelor naturale, în scop de relaxare. **Esențe aromatice volatile**, naturale, provenite din plante și flori, în scop de calmare și restabilire a stării de sănătate.

Lămpi odorizante, bețișoare și lumânări parfumate induc calm și relaxare, îmbunătățesc starea de spirit.

Alte produse Snoezelen, includ diverse materiale instrumente muzicale, jocuri de concentrare, materiale de logopedie, diverse gusturi, jocuri senzoriale, povești, basme terapeutice, fotografii, filme, documentare, jocuri de rol, etc., pentru terapiile cognitive, auditive, vizuale, olfactive, tactile, motrică, vestibulară, proprioceptiă, utilizate în dependență de scopul urmărit al terapeutului. Unele produse pot fi folosite permanent, altele periodic, în corespundere cu vârsta, capacitățile fizice și psihice ale beneficiarilor.

Tabelul 2. Alte produse Snoezelen, destinate copiilor, tinerilor și adulților. [7]

Echipamentele Snoezelen pot fi activate printr-o suflare sau o clipire de ochi, o atingere sau un bătut din palme. De aceea cunoașterea clientului este esențială pentru a putea realiza combinația ideală între stimuli. **Lipsa stimulării senzoriale** poate agrava problemele psihologice și dizabilitățile existente[4].

3. Beneficiarii camerelor Snoezelen

În mediile multi-senzoriale stimularea este controlată pentru a fi cât mai accesibilă, plăcută și folositoare. În camera multi-senzorială stimularea poate fi controlată, intensificată sau redusă, camera fiind echipată și amenajată în concordanță cu nevoile beneficiarilor.

Tabelul 3. Beneficiarii terapiei Snoezelen				
sunt copiii, tinerii și vârstnicii, îndeosebi persoanele cu:				
dizabilități mentale severe și asociate	tulburări de adaptare	tulburări din spectrul autist	traumatisme	
deficiențe senzoriale de auz și de văz	tulburări de învățare	psihogenii (dizarmonii)	boli somatice	
deficiențe ale aparatului locomotor	tulburări de limbaj	tulburări de personalitate	boli oncologice	
demență, inclusiv, demența Alzheimer	tulburări emoționale și de comportament	suferințe emoționale, disstres, depresie	oricăror altor persoane	
scleroză multiplă	hiperactivitate, ADHD	Tulburări sexuale		

Terapia Snoezelen poate fi realizată cu pacienți care nu sunt în stare de la sine să-și găsească nivelul corect de stimulare senzorială.

Snoezelen este utilizat pe larg în instituțiile educaționale de învățământ și de îngrijire medicală și asistențială, pentru copiii cu dizabilități fizice și psihice, cu autism, cu demență, cu tulburări emoționale și comportamentale, cu leziuni cerebrale, cu traumatisme, pentru vârstnicii cu demență Alzheimer, precum și pentru cei ce suferă de boli cronice.

Tabelul 4. Beneficiile terapiei Snoezelen. Sursa: [1]

<p>Terapia Snoezelen, denumită și terapie multisenzorială, este potrivită în tratarea copiilor cu dizabilități mintale, deoarece nu face apel la intelectul pacienților, facilitând comunicarea și concentrarea, fiind realizată în afara comunicării verbale. Copiii cu deficiențe mentale severe și asociate întâmpină dificultăți de limbaj, de învățare, de creare a relațiilor sociale adecvate. Stimularea multisenzorială este singura modalitate de stimulare motivațională, de interes pentru a reacționa la anumite sunete, la anumiți stimuli vizuali, auditivi, tactili, olfactivi, gustativi. Efectele stimulării senzoriale aplicate în camera Snoezelen sunt: relaxare, scăderea anxietății, agresivității, dezorientării, antrenarea motricității grosiere și fine (pentru autoîngrijire și activități cotidiene), facilitarea relației terapeutice și comunicarea, percepția senzațiilor (vizuale, auditive, olfactive, tactile, vestibulare) și încetinirea declinului cognitiv.</p> <p>Cu părere, în școlile speciale din Republica Moldova, sunt foarte puține cabinete kinetoterapeutice, iar camere multi senzoriale lipsesc cu desăvârșire cu excepția celor private.</p>
<p>Copiii cu cerințe speciale (CES) din cadrul instituțiilor generale de învățământ, adeseori întâmpină deficite senzoriale și de percepție. Aceste dificultăți influențează negativ explorarea mediului, față de ceilalți copii, ceea ce poate duce la o schemă comportamentală deficitară, la anxietăți, la scăderea imaginii și stimei de sine. Copiii cu CES sunt de obicei dependenți de persoanele din jurul lor. Indiferența și lipsa de afectivitate, cu care, adeseori, sunt tratați, poate duce la demotivație, pasivitate, lipsa interesului, inițiativei, la agresiune, tendințe infracționale și de suicid. Copiii cu CES necesită ajutor specializat, asistență și un mediu adaptat care să-i ajute în formarea relațiilor comunicative. De aceea, orice activitate care solicită vigilență și interacțiune este bine venită. Informația senzorială este importantă pentru dezvoltarea sistemului nervos central, pentru a face posibilă mișcarea, învățarea și adaptarea la mediul înconjurător. Stimularea multi-senzorială asigură receptarea și interpretarea stimulilor, inițiativa și comunicarea participativă interacțiunea cu persoanele din jur și cu mediul social.</p>
<p>Copiii cu tulburări de limbaj resimt profund incapacitatea de a se exprima verbal eficient cu persoanele din jur. Acest fapt, le accentuează și mai mult tulburarea, din care motiv scade stima de sine, demotivând interacțiunea socială. Mediul multi senzorial le aduce relaxarea necesară pentru o deschidere comunicativă nonverbală și verbală. În cadrul terapiei logopedice ar fi binevenită crearea condițiilor multi senzoriale pentru toate categoriile de copii cu tulburări de limbaj.</p>
<p>Persoanelor cu tulburări din spectrul autist le este caracteristică inabilitatea de a folosi informațiile primite prin diverse canale senzoriale pentru a da un răspuns corespunzător. Pentru autiști, interacțiunea cu ceilalți poate fi dificilă, iar mediul în care trăiesc poate fi perceput de aceștia ca fiind copleșitor, răspunzând inadecvat, prin comportamente stereotipe și problematice. Prin incluziunea persoanelor cu autism în mediul multisenzorial, senzațiile sunt prelucrate și organizate astfel, încât să se obțină un răspuns adaptativ la stimulii senzoriali din mediul exterior. Snoezelen asigură o gamă vastă de stimulări senzoriale care pot fi selectate după scop, vârstă, tipul de autism, capacitate și posibilitate, în scop de a satisface nevoile acestor beneficiari, ajutându-i să poată reuși să proceseze senzațiile senzoriale primite și pentru a-i pregăti să se angajeze în activități cu sens. Mediul Snoezelen ajută la procesarea senzorială prin explorare, separare și diferențierea stimulilor. Prin controlul (reducerea) stimulilor și concentrarea pe abilități, comportamentele autiste pot fi reduse. Pentru copiii cu ADHD (attention deficit hyperactivity disorder) beneficiul terapiei Snoezelen îl constituie dezvoltarea proceselor psihice, atenției și memoriei, comportamentelor adecvate.</p>
<p>Copiii diagnosticați cu o afecțiune oncologică, care suportă tratamente foarte dure de chimioterapie și radioterapie, se confruntă cu probleme semnificative psihologice și emoționale și de interacțiune socială, cu tulburări de percepție, randament scăzut prosexis, mnezic și intelectual, tulburări de limbaj, de învățare și letargie, cu o stopare a creșterii și dezvoltării armonioase a organismului,</p>

cauzată de dezechilibrele neuro-hormonale care pot apărea. Spitalizarea prelungită și procedurile medicale produc iritabilitate și anxietate, stare tensionată și traumatizantă. Datorită acestei tensiuni interioare și a frustrării cauzate de limitarea libertății de acțiune, copilul cu boli oncologice poate manifesta puseuri de iritabilitate, agresivitate - înrăutățind relațiile cu mediul social (familia, grupul de prieteni, echipa medicală, etc). Spitalizarea îndelungată creează copilului un mediu ostil, sărac în stimuli senzoriali și cognitivi și neconform cu nevoile lui speciale apărute odata cu situația de viață dificilă prin care trece. Recuperarea neuro-psihică în aceste condiții devine din ce în ce mai grea, diminuând șansele copilului de a avea o copilărie apropiată de cea normală. Terapia Snoezelen oferă copiilor cu boli oncologice, înlătură tensiunile psiho-emoționale, producând stări de evadare din mediul medicamentos traumatizant, stări de relaxare, senzației de bine, sporind sentimentul de încredere și speranță.

4. Terapia și efectele terapeutice Snoezelen

Terapia Snoezelen este o terapie de relaxare, realizată într-o cameră special amenajată și echipată (lumină, muzică, arome, atmosferă, obiecte) cu diverși stimuli, care pot fi controlați din punct de vedere al timpului, cantității, intensității și combinației dintre acești stimuli [2].

Tabelul 5. Materiale pentru stimularea senzorială

Stimuli cognitivi: cuburi, lotouri, abacuri, unități de măsură: de lungime, de masă de timp, de volum, unități de calcul, basme, povești, povestiri, platformă Super Soft, joc interactiv Light Play.etc.
Stimuli vizuali și tactili, a vedea și a atinge ...: proiector de efecte cu disc, fire și ghirleand luminoase multicolore, lumini interactive; panouri interactive multifuncționale, perete activ, coloană cu bule de aer, oglinzi concave, glob cu oglinzi, perete activ multi funcțional, acvariu, stele, nori, taburet cu boabe de fasole (Bean Bag), saun din burete, scaun cu apă Hydro Tilt etc.
Stimuli auditivi, a auzi: coloana cu bule de aer, cutia cu sunete, instrumente muzicale, plintă, saltea vibratoare, pat de apă cu muzică și vibrații, panou interactiv – vocalizare, covoare muzicale etc...
Stimulii olfactivi, a mirosi ...: Diferite esențe, arome, gel de duș ...
Stimuli motori, de mișcare, acțiune: panouri motricitate fină, perete personalizat, perete interactiv cu materiale decupate, cutii cu instrumente și materiale, mozaică, hârtie colorată, lână de împletit, materiale din natură, boboase, ciocălăie, coarde de sărit, cățarat, scrânciobe, topogan, trambulin, piscină cu bile, etc.
Stimuli gustativi, a gusta, mânca: covrigei, biscuiți, bomboane, fructe etc.
Sursa https://www.zenses.org/quem-somos/a-terapia-snoezelen/

Acest mediu polisenzorial este creat anume pentru a stimula toate simțurile prin lumină, sunete, văz, atingere, miros și gust pentru crearea unei atmosfere de relaxare și de menținere a bunăstării clientului.

Organizarea activității: - stabilirea unei relații bune cu pacientul, înainte de pornirea terapiei, prin introducerea verbală și non-verbală; - stimularea simțurilor preferate ale pacientului; - stimularea noilor simțuri. Sunt recomandate câte 3 sesiuni pe săptămână, în decurs de cel puțin 10 săptămâni. Pornirea activităților Snoezelen, începe cu identificarea poziției clientului culcat sau așezat. Este important cunoașterea modului în care pacientul dorește folosirea camerei de stimulare senzorială: - pasiv; - activ/interactiv; - recompensare.

Metoda Snoezelen, include următoarele elemente:

- identificarea și obținerea surselor informative necesare pentru organizarea eficientă a terapiei Snoezelen (studierea documentelor medicale ale pacientului; convorbiri și interviuri cu rudele, persoanele apropiate;
- inventarierea elementelor și metodelor de stimulare polisenzorială Snoezelen, care pot fi folosite pentru stimularea senzorială;

- identificarea stimulilor individuali, celor mai eficienți și benefici pentru pacient;
- selectarea individuală a aromelor, muzicii necesare în terapia individuală Snoezelen, când și în ce situații;
- întocmirea planului individual de terapie PIT (+ Activități + Monitorizare + Evaluare + Concluzie + Decizie) pentru o perioadă concretă de timp – (durata) minimă și maximă de recuperare a pacientului în cadrul terapiei Snoezelen;
- observări în dinamică asupra activității comportamentale ale pacientului;
- completarea foii de observație referitor la realizarea PIT, activitatea comportamentală a pacientului, evidențierea celor mai bune rezultate obținute, în procesul folosirii obiectelor și a metodelor terapeutice Snoezelen.

Sesiuni terapeutice tematice, pentru copiii cu CES, îndeosebi pentru acei cu deficiențe mentale, includ teme, precum: - fructele; - legumele; - boboasele; - bostănoasele; - plantele și organele lor; - semințele; - plantele de cultură; - alimentele; - florile; - pădurea; - câmpia; animalele; păsările; anotimpurile; - îmbrăcămintea; - îndeletnicirile oamenilor; - viața oamenilor de la sate, de la orașe; - mijloacele de transport; - familia; - prietenii; - responsabilitățile membrilor de familie; - școala; - responsabilitățile elevului; - modul sănătos de viață; - activități de odihnă și relaxare; - marea; - lumea subacvatică, - unitățile de măsură; - universul; - orientarea în spațiu; - mediul și protecție; etc.

Terapia Snoezelen pentru alte categorii de copii, tineri și adulți include sesiuni terapeutice de: - recreere/timp liber; - educație; - relaxare. Activități terapeutice structurate: - meloterapie; - ludoterapie; - ergoterapie; - dans terapie; - artterapie; - comunicare nonverbală și verbală; - managementul stresului; managementul durerii; managementul crizelor; - managementul comportamentelor și al relațiilor cooperante; - managementul comunicării eficiente etc; Sesiunile terapeutice tematice se realizează cu ajutorul echipamentelor Snoezelen, prin intermediul diferitor jocuri senzoriale, mișcări, atingeri tactile voluntare, involuntare, priviri, discuții, încurajări, basme terapeutice, jocuri de rol, teatrul de umbre, teatralizări, situații din viața școlară, relații dintre semeni, familie, încurajări etc. Snoezelen, în lucrul cu clienții, aplică combinând diferite terapii: logopedie; neurofeedback; terapii audio; kinetoterapie; terapie ocupațională; terapii alternative. Toate aceste terapii combină în sine diferiți stimuli selectați și controlați: cognitiv, vizuali, auditivi, olfactivi, de motricitate, vestibulari, proprioceptivi – de senzații proveniți din corp, care informează asupra mișcărilor și echilibrului etc.

Cele mai cunoscute metode de comunicare non-verbală sunt: - atmosfera de calm pozitivă cu o structură clară; - contactul cu ochii; - contactul cu pacientul, poate să fie non-verbal sau verbal, fiind important de a obține reacții din partea pacientului; - atingerea blândă; - zâmbetul; - limbajul corporal de relaxare; - oferirea timpului necesar, neîntrerupt pentru ocupația terapeutică Snoezelen.

Efectele terapiei Snoezelen sunt vizibile, fiind recunoscute, chiar și atunci când terapia Snoezelen nu este promovată în cadrul camerei Snoezelen.

Tabelul 6. Efectele terapiei Snoezelen

Reducerea: - oboselei; - durerii; - agresivității;	Dezvoltarea: - autonomiei personale, autodeservirii; - proceselor psihice (- atenției, - memoriei; - gândirii; - concentrației; - limbajului/vorbirii); - autoacceptării de sine, imaginii și încrederii în sine;
---	---

<ul style="list-style-type: none"> - problemelor emoționale: - anxietății, - stresului, fobiilor, - depresiei, - tendințelor suicidale) etc. 	<ul style="list-style-type: none"> - capacității de învățare, cunoștințelor despre lumea înconjurătoare, mod sănătos de viață, alimente, gusturi; - implicării în activități, concentrării atenției lucrative; - răbdării în realizarea sarcinilor; - inițiativei și motivației participative; - creativității etc.
<p>Obiectivele terapiei Snoezelen:- Crearea bunei dispoziții și a senzației stării de bine generală;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Oferirea stimulilor senzoriali, prin expunerea pacienților la diverși stimuli vizuali, auditivi, tactili, gustativi; - Crearea atmosferei de empatie, condițiilor de concentrare mentală, de învățare prin reducerea distractorilor; - Activare și pregătire în realizarea diferitor sarcini, prin explorare dezvoltare îmbunătățire a cunoștințelor; - Creșterea interesului pentru activități ludice, ergoterapeutice, de artă; - Explorare: senzorială, perceptivă, plăcută, neplăcută, reacție și răspuns - Calmare: prin reducerea excitanților negativi într-un mediu securizant, de calm divin destinat persoanelor anxioase, nervoase, agresive, cu tulburări emoționale, de comportament și de personalitate; - Relaxare: pentru persoanele cu activități stresante, obositoare, periculoase, care au nevoie de odihnă, în afara serviciului, familiei sau a mediului de prieteni; - Stimulare: pentru clienții care suferă de deprivare senzorială sau sunt limitați de incapacități sau dizabilități; - Împuternicire: pentru clienții care dețin control puțin asupra vieții proprii, suferind de lipsa de încredere în sine, de motivație scăzută pentru a-și îndrepta situația; - Plăcere: oferind amuzament, confort și relaxare prin activități diferite de cele uzuale, prin senzații și experiențe senzoriale deosebite; - Deschidere pentru comunicare și cooperare; - Creșterea dorinței de însănătoșire, prin îmbogățire senzorială educativă; 	
<p>Pe lângă stimularea senzorială a pacientului este foarte importantă atitudinea terapeutului față de pacient, limbajul corporal folosit; - crearea atmosferei pozitive de stimulare emoțională; - atingerea emoțiilor adânci a acestora etc. Toate acestea se realizează prin controlul stimulilor pe baza unei bune cunoașteri a clientului și printr-o relație armonioasă între cameră – client - terapeut.</p>	

În camera Snoezelen nimic nu trebuie să deranjeze. Terapia Snoezelen reduce stresul, agresivitatea, durerea, creând condiții optime pentru buna dispoziție, comunicare, concentrare, învățare și creație, conducând la starea de bine, liniște și pace interioară. Cheia este de a găsi combinația potrivită dintre stimulii multi-senzoriali și interacțiunea optimă dintre client și terapeut.

BIBLIOGRAFIE

1. MILITARU Laura Angela, coordonator proiect (Asociația TOTTORO). Consultant: Grupe David, ISNA Schweiz. Studiu privind beneficiile aduse de terapia Snoezelen (multisenzorială) copiilor cu deficiență de intelect și tulburări comportamentale și copiilor bolnavi de cancer. Asociația Tottoro, iunie 2015. [citat 20.01.2022]. Disponibil https://www.academia.edu/12906853/Studiu_privind_beneficiile_aduse_de_terapia_Snoezele_n_multisenzorială_copiilor_cu_deficiență_de_intelect_și_tulburări_comportamentale_și_copii_lor_bolnavi_de_cancer
2. ВОЙТЮК ІРИНА ВІКТОРІВНА Корекція мислення дітей старшого дошкільного віку з інтелектуальними порушеннями засобами нетрадиційної зображувальної діяльності. УДК 376-056.31-053.41:159.955]:74(043.3) ДИСЕРТАЦІЯ Київ – 2020, 330

- p. [citat 22.01.2022]. Disponibil https://npu.edu.ua/images/file/vidil_aspirant/dicer/%D0%94_26.053.23/Voitiuk.pdf
3. ЗУБЕНСКИ Екатерина, КУРТЕВА Оксана. Услуги системы образования.: [учебное пособие]/ Стр. 188-207 – Chişinău : S. n., 2020 (Tipogr. UPS "Ion Creangă"). – 209 p.: fig., tab. ISBN 978-9975-46-446-8. 37.06:364.2(075) 3 911. [citat 24.02.2022]. Disponibil http://dir.upsc.md:8080/xmlui/bitstream/handle/123456789/2647/Serviciile-sistemului_educatieRu.pdf?sequence=1&isAllowed=y
  4. ЛИСОВСКАЯ Т. В., СИДОРКО Т. В., СКИВИЦКАЯ М. Е. Педагогические основы воспитания и обучения детей с тяжёлыми множественными психофизическими нарушениями. Пособие для студентов специальности «Олигофренопедагогика». В 2 частях. под ред. Т. В. Лисовской. – Гродно: ГрГУ, 2015. – 70 с.: пособие. В 2 ч. Ч. 1 / Т. В. Лисовская, Т. В. Сидорко, М. Е. Скивицкая; УДК 376(476) ББК 74.5 ISBN 978-985-515-946-0 (ч. 1) ISBN 978-985-515-945-3 [citat 13.03.2022]. Disponibil <http://www.elib.grsu.by/katalog/537088pdf.pdf?d=true>
  5. [citat 20.03.2022]. Disponibil <https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%A1%D0%BD%D1%83%D0%B7%D0%B5%D0%BB%D0%B5%D0%BD>
  6. [citat 13.03.2022]. Disponibil <https://www.rompa.com/snoezelen-sensory-rooms.html>
  7. [citat 14.03.2022]. Disponibil <https://camerasenzoriala.ro/produse/>
  8. [citat 16.03.2022]. Disponibil <https://www.zenses.org/quem-somos/a-terapia-snoezelen/>

UTILITATEA SOFTURILOR EDUCATIONALE ÎN CORECTAREA TULBURĂRILOR DE LIMBAJ LA ELEVII CU DEFICIENȚĂ DE INTELECT

THE USEFULNESS OF EDUCATIONAL SOFTWARE IN CORRECTING LANGUAGE DISORDERS IN STUDENTS WITH INTELLECTIC DEFICIENCY

*Elena Crişan, profesor,
Şc. Gimnazială Specială „Constantin Păunescu”
Tecuci, jud. Galaţi, România,
Valentina Stratan, dr., conf. univ.,
UPS „Ion Creangă” din Chişinău*

*Elena Crişan, teacher, "Constantin Păunescu" Christian High School
Tecuci, Galati County, Romania,
ORCID: 0000-0002-6090-8956
Valentina Stratan, PhD, associate professor,
"Ion Creanga" SPU, Chisinau
ORCID: 0000-0003-1311-910X*

CZU: 376.36:004

DOI: 10.46728/c.v1.25-03-2022.p223-230

Abstract

The impact of educational software on students is obvious: you can see an increase in interest in learning, an increase in attendance at classes, better school results. Taking into account the specifics of the students, the use of quality, attractive perceptual materials contributes to the formation of solid representations. At the same time, the presentation of concrete-intuitive materials in an accessible manner accompanied by an adapted verbal explanation contributes to the formation of skills and the acquisition of knowledge by them. In special education